

22. Ο Δισκοβόλος του Μύρωνα (460-450 π.Χ.). Ρωμαϊκό αντίγραφο. 23. Ο Δορυφόρος του Πολύκλειτου (450-440 π.Χ.). Ρωμαϊκό αντίγραφο. 24. Αθηνά Παρθένος. Ρωμαϊκό αντίγραφο σε σμίκρυνση, από το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Φειδία που ήταν τοποθετημένο στον Παρθενώνα. 25. Κεφαλή της Αθηνάς Λημνίας του Φειδία (440 π.Χ.). Ρωμαϊκό αντίγραφο.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΛΑΣΤΙΚΗ (4)

Τύποι και εξέλιξη

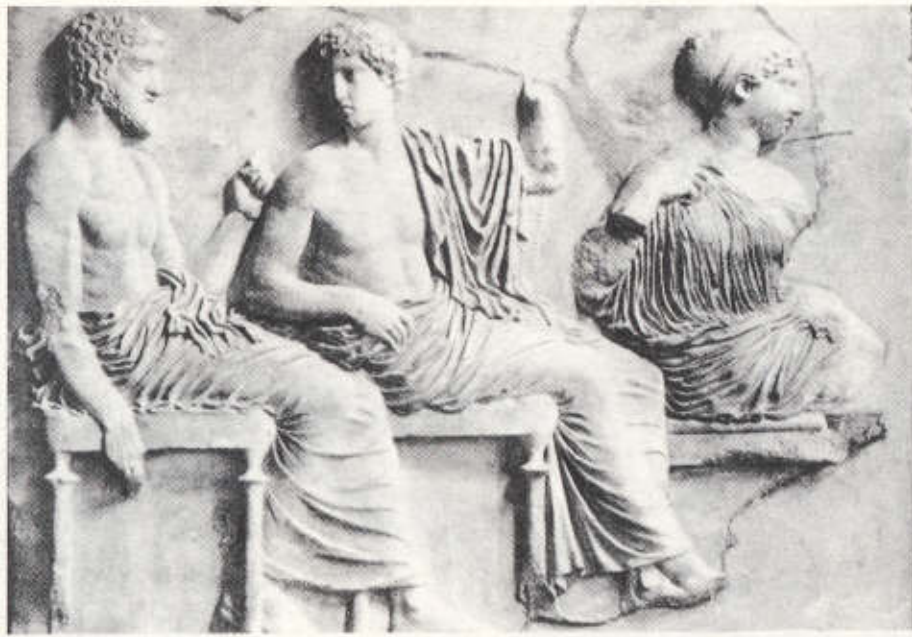
Κατά το δεύτερο μισό του 5ου αι. π.Χ. δεσπόζουν τρεις τεχνίτες που το έργο τους σφράγισε την εξέλιξη της ελληνικής πλαστικής: ο **Φειδίας**, ο **Μύρων** και ο **Πολύκλειτος**. Παράλληλα υπήρχαν και άλλοι γλύπτες, κυρίως συνεργάτες και μαθητές του Φειδία, όπως ο Αγοράκριτος, ο Αλκαμένης, ο Κρησίλας, ο Καλλίμαχος, ο Παιώνιος κ.ά.

Ο μεγαλύτερος σε ηλικία από τους τρεις γλύπτες ήταν ο Μύρων, του οποίου κανένα έργο δε σώθηκε: Μόνο από αντίγραφα μπορούμε να ταυτίσουμε μερικά έργα που αποδίδονται σ' αυτόν, όπως ο «Δισκοβόλος» (εικ. 22) κ.ά. Στα έργα του ο Μύρων συλλαμβάνει και αποδίδει το ανθρώπινο σώμα στην ακρότατη μορφή κινήσεως. Η ένταση του αυστηρού ρυθμού δίνει τη θέση της σε σφριγηλή αλλά άνετη διάπλαση των πλαστικών όγκων και σε οργανικότερη σύνθεση των μελών, που αποκτούν έτσι ενιαίο ρυθμό.

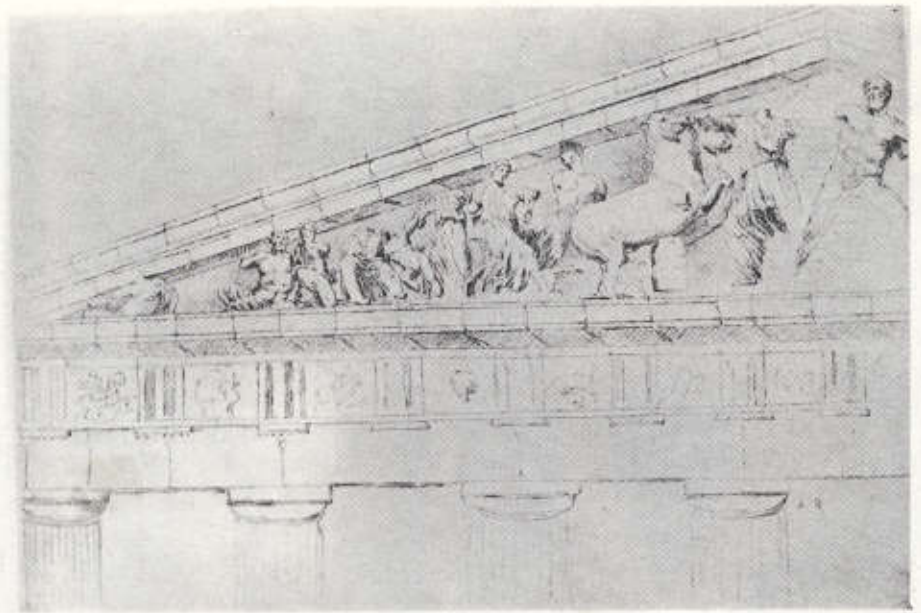
Στα έργα του Πολύκλειτου παρουσιάζεται το κορύφωμα των μακρών αγώνων των Ελλήνων καλλιτεχνών για την επίτευξη φυσιοκρατικού τύπου. Ο «Δορυφόρος» (εικ. 23) ως μορφή, ως δομή και ως στάση αποτελεί την εικόνα του τέλει νέου, σε σύνθεση όπου συνυπάρχουν στάση και κίνηση, όπου σώμα και πνεύμα είναι ένα, όπου για μια ανεπανάληπτη στιγμή τα πάντα έχουν φτάσει σε ισόρροπη ένταση. Η πολυκλείτεια στάση υπήρξε το πρότυπο για πλήθος έργα. Οι πρώτες επιδράσεις διαφαίνονται ήδη στη δυτική ζωφόρο του Παρθενώνα.

Ο κυρίαρχος, ωστόσο, γλύπτης της εποχής αυτής είναι ο Φειδίας. Με βάση τα αγάλματα (εικ. 24, 25) και τα γλυπτά του Παρθενώνα (εικ. 26) που του αποδίδονται, μπορούμε να σχηματίσουμε μια ιδέα όσον αφορά την τεχνοτροπία του. Ήρεμες στάσεις, γαλήνιες εκφράσεις, μεγαλοπρέπεια στη σύλληψη και ακρίβεια στην απόδοση αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά του. Η πλαστική με το Φειδία υπερβαίνει τα όριά της και γίνεται φορέας των υψηλών πνευματικών, θρησκευτικών και πολιτικών ιδεών. Έκφραση της τέχνης αυτής στην πιο μεγαλειώδη της μορφή είναι οι γλυπτικές συνθέσεις του Παρθενώνα. Οι συμπαγείς μορφές των αετωμάτων δείχνουν πόσο είχαν προχωρήσει οι γλύπτες στην απόδοση της ανθρώπινης μορφής και ενδυμασίας. Οι κυματισμοί των πλούσιων ενδυμάτων αποδίδονται με βαθιά λαξευμένες πτυχές (εικ. 27, 28, 29). Το ένδυμα έχει τώρα όγκο και δική του ζωή, ενώ ταυτόχρονα οι γραμμές του σώματος που καλύπτει υπονοούνται και εκφράζονται με σαφήνεια. Η ζωφόρος (εικ. 30 και 26) μας προσφέρει μια σαφή ιδέα της τεχνοτροπίας των καλλιτεχνών της εποχής στην απόδοση του ανθρώπινου προσώπου. Τα χαρακτηριστικά του προσώπου έχουν μια έκφραση ηρεμίας και περίσκεψης. Οι καλλιτέχνες δεν ενδιαφέρονται να μεταδώσουν τα συναισθήματα μέσα από την έκφραση του προσώπου και σπάνια συναντάμε ελαφρές αποκλίσεις μιας ψυχικής κατάστασης ή ενός συναισθήματος. Ο εξιδανικευμένος θνητός είναι αυτάρκης και πάνω από κάθε κοινό, ανθρώπινο πάθος πλησιάζει τη θεότητα.

Τα παρθενώνεια γλυπτά στάθηκαν το ιδανικό ορόσημο της κλασικής αττικής τέχνης. Οι τεχνίτες θα αντλούν απ' αυτά έμπνευση, αλλά ποτέ δε θα ξαναβρούν την ισόρροπη αρμονία των δυνάμεων που τα δημιούργησαν. Ακόμα και οι συνεργάτες του Φειδία θα προχωρήσουν σε νέους δρόμους, για να δημιουργήσουν αυτό που ονόμασαν οι ιστορικοί της τέχνης «πλούσιο ρυθμό» (εικ. 31).

26. Ζωφόρος του Παρθενώνα (442-438 π.Χ.). Θεότητες.

27. Δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα (438-431 π.Χ.). Σχέδιο του J. Carrey, 1974.

28. Θησέας, από το ανατ. αέτωμα του Παρθενώνα (438-431 π.Χ.).

31. Η Νίκη του Παιωνίου (420 - 410 π.Χ.).

29. Οι Μοίρες, από το ανατ. αέτωμα του Παρθενώνα (438-431 π.Χ.).

30. Ζωφόρος του Παρθενώνα (442-438 π.Χ.). Ιππείς.

Κείμενα: Σταυρούλα Δ. Ασημακοπούλου
Αρχαιολόγος

